OIKEUSMINISTERIÖ

MUISTIO U 7/2015

15.9.2015

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Eurojustin ja Ukrainan yhteistyösopimus

Asiantuntijakuuleminen 16.9.2015

1 Taustaa

Eurojust perustettiin vuonna 2002 voimaan tulleella neuvoston päätöksellä (2002/187/YOS) edistämään kansallisten viranomaisten yhteistyötä Euroopan unioniin vaikuttavan vakavan, rajat ylittävän rikollisuuden torjunnassa. Eurojustin tavoitteena on edistää ja parantaa tutkinta- ja syytetoimien koordinointia jäsenvaltioissa sekä parantaa yhteistyötä jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten välillä. Painopisteitä ovat mm. terrorismi-, huumausaine-, korruptio-, tietoverkko- ja rahanpesurikokset sekä ihmiskauppa ja petokset.

Eurojustiin kuuluu 28 kansallista jäsentä, yksi kustakin jäsenmaasta. Lisäksi Eurojust voi tehdä neuvoston hyväksymiä yhteistyösopimuksia mm. kolmansien maiden kanssa (Eurojust-päätöksen 26 a artikla). Eurojust valitsee itse, minkä valtioiden kanssa näitä sopimuksia tehdään ja käy neuvottelut itsenäisesti. Sopimuksen allekirjoittaa EU:n puolelta Eurojustin kollegion puheenjohtaja yksin. Valmiiksi neuvotelluille sopimuksille on ennen allekirjoittamista saatava neuvoston hyväksyntä.

Eurojust on toimittanut 14.4.2015 neuvoston puheenjohtajalle Eurojustin neuvottelema luonnoksen Eurojustin ja Ukrainan yhteistyösopimukseksi. Tätä ennen maaliskuussa sekä Eurojustin kollegio että Eurojustin yhteinen valvontaviranomainen ovat hyväksyneet sopimuksen. Sopimusluonnos jaettiin jäsenvaltioille 28.4.2015 päivättynä neuvoston asiakirjana (8349/15 JAIEX 19 EUROJUST 86 COEST 126).

Alustavien tietojen mukaan sopimus on tarkoitus hyväksyä neuvostossa lokakuussa 2015. Sopimusluonnos on toimitettu kuulemistarkoituksessa Euroopan parlamentille.

2 Sopimuksen pääsiallinen sisältö

Yhteistyösopimuksen tavoite on kehittää Eurojustin ja Ukrainan suhteita siten, että sopimuspuolet voivat tehdä tehokasta yhteistyötä ja vaihtaa keskenään tietoja järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi.

Eurojustin ja Ukrainan välinen sopimus vastaa asiasisällöltään Eurojustin kolmansien maiden kanssa aiemmin tekemiä yhteistyösopimuksia. Eurojustilla on yhteistyösopimukset Kroatian, Islannin, Sveitsin, Norjan, Yhdysvaltojen, Makedonian, Liechtensteinin ja Moldovan kanssa.

Sopimusluonnoksen 2 artiklan mukaan sopimuksen tarkoituksena on tehostaa Eurojustin ja Ukrainan välistä yhteistyötä vakavan rikollisuuden, erityisesti järjestäytyneen rikollisuuden ja terrorismin torjumiseksi. Sopimuksessa määritellään myös yhteistyötavat kuten pyynnöt jäsenvaltioille tutkintatoimien käynnistämiseksi sekä tietojen vaihto ja syytetoimien tukeminen.

Sopimuksen keskeinen osa koskee tietojen vaihtoa osapuolten välillä. Osapuolet voivat vaihtaa kaiken tarvittavan ja oleellisen tiedon 2 artiklassa tarkoitetun päämäärän saavuttamiseksi. Sopimuksessa määrätään myös tietojenvaihdon käytännön järjestämisestä.

Artiklassa 11 käsitellään sopimuspuolten luovuttamien henkilötietojen käsittelyä ja tietosuojaa. Sopimusosapuolet sitoutuvat varmistamaan, että henkilötietojen suoja on vähintään Euroopan neuvoston tietosuojasopimuksen ja sopimukseen mahdollisesti tehtävien muutosten tasolla sekä Eurojust-päätöksen ja Eurojustin tietosuojasäännösten mukainen. Artikla 12 koskee arkaluontoisia henkilötietoja ja niiden luovuttamista. Tällaisia tietoja voidaan käsitellä vain, jos se on ehdottoman välttämätöntä sopimuksen tarkoituksen toteuttamiseksi. Tietojen käsittelyssä täytyy huolehtia riittävästä tietoturvasta.

Eurojustin yhteinen valvontaviranomainen on todennut, että Ukrainassa voimassa oleva tietosuojalainsäädäntö on tehtyjen muutosten jälkeen Eurojustin vaatimuksia tyydyttävällä tasolla ja sopimus sisältää kaikki oleelliset tietosuojaa koskevat säännökset.

3 Ehdotuksen vaikutukset ja suhde Suomen lainsäädäntöön

Sopimus edistää sopimusosapuolten mahdollisuuksia järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa.

Sopimuksella ei ole vaikutusta Suomen kansalliseen lainsäädäntöön. Suomessa on annettu Eurojust-päätöksen täytäntöönpanemiseksi laki Eurojustia koskevien eräiden määräysten täytäntöönpanosta (742/2010). Laissa säädetään mm. tietojen luovuttamisesta Eurojust-päätöksen 26 a artiklassa tarkoitetuissa tilanteissa. Suomesta Eurojustille luovutettujen tietojen luovuttaminen kolmannelle valtiolle edellyttää kansallisen jäsenen suostumusta. Kansallisen jäsenen tulee tietoja luovuttaessaan noudattaa Suomen kansallista lainsäädäntöä.

4 Valtioneuvoston kanta

Suomen kannalta sopimus on hyödyllinen, koska se edistää sellaisten vaativien rikosten tutkintaa, joiden oikeuskäsittely on Suomen intressissä. Valtioneuvoston kanta on, että sopimus voidaan hyväksyä neuvostossa.